

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาแหล่งผลิตและแหล่งให้บริการสารนิเทศล้านนาคดี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการจัดหา การจัดเก็บ และการให้บริการสารนิเทศของแหล่งผลิตและแหล่งให้บริการสารนิเทศล้านนาคดี และเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทรัพยากรและการให้บริการของแหล่งสารนิเทศดังกล่าว

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยเริ่มจากการศึกษาจากเอกสาร เพื่อรวบรวมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสภาพของล้านนาคดีศึกษา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งสารนิเทศล้านนาคดี หลังจากนั้น จึงออกแบบสอบถาม ซึ่งครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ประวัติและการดำเนินงาน
2. ประเภทข้อมูลและจำนวนข้อมูลที่เก็บ
3. ระบบการจัดเก็บ
4. การให้บริการ
5. ปัญหาในการดำเนินงานและแผนการดำเนินงาน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งสารนิเทศล้านนาคดีต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและครอบคลุมข้อคำถามมากที่สุด เมื่อรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และผลการวิเคราะห์เนื้อหา ได้นำมาเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

สภาพการดำเนินงานของแหล่งสารนิเทศล้านนาคดี พอจำแนกแหล่งสารนิเทศตามลักษณะการดำเนินงานได้เป็น 6 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. ห้องสมุด เป็นแหล่งสารนิเทศที่ทำหน้าที่รวบรวมทรัพยากรทุกสาขาวิชา จัดการทรัพยากรตามหลักวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ เช่น จัดหมวดหมู่ตามระบบทศนิยมของดิวอี้ จัดทำบัตรรายการตามหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการแบบเอ็งโกลอเมริกัน นอกจากนี้ห้องสมุดยังให้บริการต่าง ๆ อย่าง

สมัครสมาชิก คือ บริการยืม - คืน บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการวารสารและหนังสือพิมพ์ บริการถ่ายเอกสาร เป็นอาทิ แหล่งสารนิเทศประเภทห้องสมุดในล้านนาแบ่งได้เป็น 2 ประเภทย่อย คือ

1.1 ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยพายัพ กองห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ หอสมุดวิทยาลัยครูเชียงใหม่ หอสมุดวิทยาลัยครูเชียงราย และหอสมุดวิทยาลัยครูลำปาง

1.2 ห้องสมุดประชาชน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน และหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

รวมแหล่งสารนิเทศที่ดำเนินงานในลักษณะห้องสมุดทั้งหมด 15 แห่ง

2. ศูนย์สนเทศ เป็นแหล่งสารนิเทศที่ทำหน้าที่ รวบรวม ดำเนินการให้บริการและเผยแพร่สารนิเทศเฉพาะด้าน ศูนย์สนเทศส่วนใหญ่ออกจัดตั้งขึ้นตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและรวบรวมสารนิเทศที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน แม้ว่าศูนย์สนเทศจะให้บริการได้ในวงจำกัด แต่โดยลักษณะการดำเนินงานและศักยภาพของหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้ศูนย์สนเทศ เป็นแหล่งสารนิเทศที่สำคัญอย่างยั่งยืน การให้บริการและเผยแพร่สารนิเทศ เช่น บางแห่งมีโครงการพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ บางแห่งมีการร่วมมือประสานงานกันอย่างใหม่เป็นทางการ ศูนย์สนเทศในล้านนามีทั้งหมด 13 แห่ง ได้แก่

ศูนย์สนเทศการเกษตร สำนักงานเกษตรภาคเหนือ

ศูนย์ข้อมูลและเอกสาร โครงการสตรีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศูนย์ข้อมูล โครงการสตรีศึกษา มหาวิทยาลัยพายัพ

ศูนย์ข้อมูล เพื่อการพัฒนาภาคเหนือ ศูนย์พัฒนาภาคเหนือ

ศูนย์ข้อมูลพัฒนาภาคเหนือ สมาคม วาย.เอ็ม.ซี.เอ. เชียงใหม่

ศูนย์ข้อมูลสถาบันพัฒนาสตรี สมาคม วาย.เอ็ม.ซี.เอ. เชียงใหม่

สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่

งานวิจัยสถาบันและสารสนเทศ กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี มข.

ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคเหนือ

ศูนย์บริการข้อมูลอุตสาหกรรม ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

โครงการข้อเสนอเทศ้านาครดดีศึกษา ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มข.

โครงการฐานข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สำนักข่าวสารอเมริกัน เชียงใหม่

3. ศูนย์วัฒนธรรม จากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นแหล่งอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริม และเผยแพร่ศิลปะวัฒนธรรมมาท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรมจึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้านวัฒนธรรมและโบราณวัตถุ เพื่อให้เป็นแหล่งอ้างอิงทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมพัฒนา ตลอดจนสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับวัฒนธรรมอีกทางหนึ่งด้วย แต่สภาพโดยทั่วไปของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด 8 จังหวัดในล้านนา ยังอยู่ในระยะเริ่มแรก กิจกรรมในการส่งเสริมวัฒนธรรมและการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงยังมีจำนวนน้อย และยังไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ส่วนใหญ่จะลงทะเบียนเอกสารและวัตถุต่าง ๆ ที่ได้รับแล้วจัดเก็บไว้ในตู้ การให้บริการจึงยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร

นอกจากศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัดทั้ง 8 จังหวัดดังกล่าวแล้ว ยังมีแหล่งสารนิเทศที่มีลักษณะเป็นศูนย์วัฒนธรรมในล้านนาอีก 3 แห่ง คือ

โครงการศึกษาเครื่องปั้นดินเผา ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
หน่วยส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมล้านนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา มหาวิทยาลัยพายัพ

รวมแหล่งสารนิเทศที่ดำเนินงานในลักษณะศูนย์วัฒนธรรมในล้านนา ทั้งหมด 11 แห่ง

4. หอจดหมายเหตุ เป็นแหล่งสารนิเทศที่เก็บ รวบรวม รักษา และให้บริการข้อมูลทางประวัติศาสตร์ทั้งของระดับองค์กรและระดับชาติ มี 2 แห่ง คือ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ สาขาจังหวัดเชียงใหม่

หอจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยพายัพ

หอจดหมายเหตุ จัด เป็นแหล่งที่สำคัญในการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และพัฒนาการของสังคมท้องถิ่นล้านนาอีกแห่งหนึ่ง

5. พิพิธภัณฑ์ เป็นแหล่งรวบรวมสารนิเทศที่มีลักษณะพิเศษ ได้แก่ ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ เอกสารโบราณ และอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ จัดแสดงแก่สาธารณชน พิพิธภัณฑ์ในล้านนามี 4 แห่ง คือ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย ลำพูน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน

หน่วยพิพิธภัณฑสถานและศิลปะล้านนา สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

6. สถาบันวิจัย เป็นหน่วยงานศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางด้านใดด้านหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่จัดตั้ง มีหน้าที่รับผิดชอบและสนับสนุนการวิจัย รวมทั้ง เป็นสถาบันกลางในการประชุมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการระหว่างผู้ดำเนินงาน และในอีกทางหนึ่ง สถาบันวิจัยจะเป็นแหล่งกลางในการรวบรวมหนังสือ เอกสาร งานวิจัย และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สถาบันวิจัยยานล้านนามี 7 แห่ง ได้แก่

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สถาบันวิจัยชาวเขา

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สถาบันวิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โครงการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรที่สูง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ

สำหรับปัญหาของแหล่งสารนิเทศล้านนาเกิดจากการประมวลปัญหาทั้งหมดในการสำรวจครั้งนี้ พอสรุปได้ว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ประสบปัญหาในระดับมากเป็นอันดับ 1 คือ ปัญหาด้านบุคลากร กล่าวคือ จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ รองลงมาคือ ปัญหาขาดแหล่งสนับสนุนทางการเงิน และปัญหาบุคลากรขาดโอกาสในการเพิ่มพูนประสบการณ์ในการศึกษา ดูงานและฝึกงาน

ส่วนปัญหาที่แหล่งสารนิเทศล้านนาเกิดในส่วนใหญ่ประสบในระดับปานกลางอันดับ 1 คือ ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ และปัญหาด้านบริการคือมีผู้รู้จักและสนใจน้อย รองลงมาคือ ปัญหาทรัพยากรหายากและราคาแพง และปัญหาด้านประชาสัมพันธ์ คือ ขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และกิจกรรม

ที่จัดทำไม่ได้รับความสนใจ สำหรับปัญหาที่แหล่งสารสนเทศระดับย่อย คือ ปัญหาการขาดเครื่องมือในการเข้าถึงทรัพยากร และปัญหาการขาดการร่วมมือในการให้บริการจากหน่วยงานประเภทแหล่งสารสนเทศด้วยกัน

จากการสำรวจแหล่งสารสนเทศล้านนาคดีที่มีอยู่ใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่ามีสภาพการดำเนินงานที่แตกต่างกัน สามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภท คือ ห้องสมุด ศูนย์สนเทศ หอจดหมายเหตุ ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ และ สถาบันวิจัย

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทรัพยากร และการให้บริการของแหล่งสารสนเทศล้านนาคดีสำหรับการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เกี่ยวกับล้านนาคดี นอกจากนี้ ยังทำให้ทราบถึงสภาพของแหล่งสารสนเทศและลักษณะของสารสนเทศ ตลอดจนข้อจำกัดและปัญหาในการให้บริการสารสนเทศล้านนาคดี ซึ่งจะ เป็นข้อมูลและแนวคิดประกอบการพิจารณาของผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาและพัฒนาบริการสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เมื่อได้ศึกษาแหล่งผลิตและแหล่งให้บริการสารสนเทศล้านนาคดีครั้งนี้แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้ นักการศึกษา นักวิจัย และผู้ที่สนใจศึกษาไม่ว่าในวงวิชาการใด สามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรจะได้มีการศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้

1. ศึกษาแหล่งผลิตและแหล่งให้บริการสารสนเทศในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย เช่น ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้
2. ศึกษาแหล่งผลิตและแหล่งให้บริการสารสนเทศในภูมิภาคอื่น ๆ ที่มีการจัดเก็บ รวบรวม สารสนเทศล้านนาคดี เพื่อให้ผู้ที่สนใจล้านนาคดีสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างครอบคลุมและครบถ้วนยิ่งขึ้น
3. ศึกษาแหล่งผลิตและแหล่งให้บริการสารสนเทศ แล้วจัดทำในลักษณะทำเนียบนาม เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษา สามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น